

Quantificació econòmica del treball domèstic i de la cura de persones no remunerat a Catalunya

odee
observatori **dona** empresa economia

Cambrà de Comerç
de Barcelona

Generalitat de Catalunya
**Institut Català
de les Dones**

© Observatori Dona, Empresa i Economia de la Cambra de Comerç de Barcelona

Febrer de 2017

Carme Poveda

Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures

Cambra Oficial de Comerç , Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Índex

1	Introducció i objectius.....	3
2	L'enquesta dels Usos del Temps: Metodologia.....	5
3	La distribució del temps domèstic i de cura a la Llei d'Igualtat de 2015.....	7
4	Anàlisi dels usos del temps.....	8
	4.1 El temps dedicat a la llar i la família: diferències de gènere	8
	4.2 Càrrega de treball total: remunerat i no remunerat	16
5	Quantificació econòmica del treball domèstic i de cura no remunerat.....	23
	a. Hores dedicades	
	b. Determinació del salari	
	c. Resultats	
	d. Resultats en situació d'igualtat	
6	Conclusions.....	38
7	Bibliografia	40

1. INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS

El treball domèstic i de cura continua sense tenir valor econòmic en la nostra societat, però els estudis de l'ús del temps i la quantificació del seu impacte en el PIB, com el que aquí presentem, permeten avançar en la seva visibilització i reconeixement social.

L'any 2007, l'Idescat va elaborar el primer Compte Satèl·lit del Treball Domèstic (amb dades de 2001), i va quantificar per primera vegada a Catalunya el valor del treball domèstic amb la intenció d'actualitzar-la cada cinc anys, cosa que no s'ha pogut fer per motius pressupostaris. L'objectiu del present estudi és menys ambiciós que fer una actualització del compte satèl·lit, però a la vegada pretén posar més l'accent en les diferències de gènere i en l'impacte negatiu que té per a les dones el fet d'assumir més càrregues domèstiques que els homes, ja que els hi representa una pèrdua d'ingressos quantificable econòmicament per la menor dedicació al mercat laboral.

Els dos principals objectius d'aquets estudi són, primer, posar en valor un conjunt de tasques de cura de la llar i la família que dins del mercat laboral tenen un valor econòmic –i quantificar-ho en termes de PIB a Catalunya- i, segon, subratllar la importància de la desigualtat en la distribució d'aquestes tasques no remunerades entre homes i dones, i els efectes que això té per a la situació econòmica de les dones.

L'estudi té quatre capítols a part de la introducció. En el primer apartat s'analitza la metodologia de l'Enquesta dels Usos del Temps, que és una de les fonts estadístiques principals de l'estudi. En el segon es fa una recopilació del que diu la Llei d'Igualtat de Catalunya de 2015 en relació al repartiment del treball domèstic i de cura entre homes i dones. Al tercer capítol es fa una anàlisi detallada dels usos del temps per gènere i, en especial, del temps dedicat a la llar i la família (neteja, cura, àpats, etc.), en comparació a la resta de tasques remunerades i no

remunerades. Es calcularà la càrrega total de treball (remunerat i no remunerat) que fan diàriament les dones i els homes. I, a continuació, s'analitzarà la distribució de la càrrega total de treball per sexe i altres quatre paràmetres que són: l'edat, la situació laboral, les característiques familiars i el nivell d'estudis. Aquesta informació ens permetrà fer un bon retrat de quines són les tendències que s'estan donant en la distribució de tasques familiars segons les característiques de la població.

Finalment, al quart capítol es calcularà el valor econòmic del treball domèstic i de cura, i com es distribueix entre homes i dones. El càlcul es realitzarà a partir de la dedicació horària a les tasques domèstiques i del salari mitjà assignat a aquestes tasques en el mercat laboral. En aquest apartat també es farà un exercici teòric de quin seria el valor econòmic del treball que obtindrien les dones i els homes si hagués una distribució equitativa de les tasques domèstiques, amb la conseqüent ampliació de l'horari laboral per a les dones (i reducció pels homes). És a dir, quin seria el guany econòmic que obtindrien les dones si es produís una distribució equitativa del temps dedicat a la llar i la família.

En definitiva, l'estudi tracta d'identificar les funcions realitzades a la llar, quantificar el temps dedicat a aquestes per totes les persones en edat de treballar i assignar-li una remuneració simulada per calcular el seu valor econòmic. Amb aquest tipus de treball, es vol visibilitzar una feina que en no formar part del mercat queda invisible, però que sense ell, no podríem viure.

Aquest treball és molt important perquè complementa l'anàlisi de la desigualtat de gènere en el mercat de treball —àmpliament estudiat—, amb una anàlisi de la desigualtat de gènere en el treball no remunerat però que té conseqüències econòmiques, com es veurà al llarg d'aquest estudi. De fet, els estudis sobre usos del temps s'utilitzen sobretot perquè permeten analitzar el treball remunerat i no remunerat a partir d'una mateixa unitat: el temps.

2. L'ENQUESTA DELS USOS DEL TEMPS: METODOLOGIA

L'Enquesta dels Usos del Temps (EUT) té per objectiu mesurar la magnitud del temps que la població dedica a les activitats diàries. Comprèn la distribució, la durada i l'horari de les activitats i proporciona informació sobre els horaris efectius de treball, l'abast del treball que no és de mercat, els ajuts entre les llars, el comportament de la població en temps de lleure, el temps de treball remunerat i no remunerat, i el temps de les activitats diàries realitzades amb ordinador o Internet.

L'EUT és una enquesta dirigida a la població de 10 anys i més que recull informació durant 12 mesos sobre les activitats diàries de la població per mitjà d'un diari d'activitats personal, d'un qüestionari de la llar i d'un qüestionari individual. A Catalunya s'han fet dues edicions de l'EUT, l'edició de l'any a cavall dels anys 2002 i 2003, realitzada per l'INE en conveni amb l'Idescat, i l'edició del 2010–2011, realitzada per l'Idescat.

L'elaboració i el disseny del projecte de l'EUT s'ha dut a terme seguint les directrius vigents publicades per l'Oficina Estadística de la Unió Europea (Eurostat) en el projecte d'enquestes harmonitzades europees sobre l'ús del temps. Aquest fet garanteix la comparabilitat de resultats en l'àmbit nacional i internacional.

A partir de la magnitud del temps que comprèn la distribució, la durada i l'horari de les activitats diàries de la població, l'EUT té per objectiu proporcionar informació sobre:

- les diferències de gènere en el temps de treball remunerat i no remunerat
- els fluxos i les activitats necessàries per a l'estimació dels comptes satèl·lit del sector llars en el marc de la Comptabilitat econòmica de Catalunya.
- el temps efectiu de treball remunerat comptant l'economia submergida.
- la dimensió del treball no de mercat realitzat per persones grans i la seva integració en la vida diària.

- els trajectes realitzats diàriament i el mitjà de transport utilitzat.
- els comportaments relacionats amb les activitats de voluntariat.
- les noves activitats no classificades, com ara l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

En aquest treball, analitzarem els resultats des d'una perspectiva de gènere, per tant, ens focalitzarem en el primer dels objectius de l'EUT que és el que fa referència a l'estudi de les diferències de gènere en el temps de treball remunerat i no remunerat.

Els principals indicadors de l'ús del temps obtinguts a partir de l'activitat principal segons l'EUT són:

- Temps social. Aquest indicador correspon a la mitjana del temps diari destinat a una determinada activitat de tota la població, incloent-hi les persones que no la realitzen.
- Participació i durada mitjana de les activitats diàries. Aquest indicador recull la participació de la població en una determinada activitat i el temps destinat a aquesta activitat per part de les persones que la realitzen.
- Horari d'activitats diàries. Proporció de població que realitza la mateixa activitat a l'inici de cada hora de les 24 hores del dia, que també s'anomena ritmes d'activitat diària de la població.

Per calcular el valor econòmic del treball domèstic i de cura no remunerat s'utilitzarà el temps social, que correspon amb la mitjana d'hores i minuts que hi dedica a una activitat el conjunt de la població, no només aquells que la realitzen.

3. LA DISTRIBUCIÓ DEL TREBALL DOMÈSTIC I DE CURA A LA LLEI D'IGUALTAT DE 2015

La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes a Catalunya, dóna una definició de què s'entén per treball domèstic i de cura de persones: *“Treball domèstic i de cura de persones: el conjunt d'activitats no remunerades relacionades amb el treball domèstic i amb l'atenció i la cura dels membres de la família, que és a la base del treball de mercat pel fet de fer possible que les persones es mantinguin en les millors condicions de salut i formació per a poder ésser productives en el mercat de treball o per a poder-ho ésser en el futur. El treball domèstic i de cura de persones, que tradicionalment s'ha assignat a les dones, comprèn, entre altres, les tasques d'higiene i manteniment de la llar; l'economia domèstica; la cura, entre altres, dels fills i de les persones dependents; la gestió dels afers mèdics i escolars o formatius, i, en general, totes les accions que persegueixen el benestar del nucli familiar”* (art. 2.c).

Aquesta mateixa llei estableix en el seu article 1 que un dels objectius de la llei és *“Afavorir una distribució corresponsable entre dones i homes del treball de mercat i del treball domèstic i de cura de persones, en el marc d'un model de societat sostenible”*.

Per donar compliment a aquest objectiu, l'article 3 estableix que un dels principis d'actuació dels poders públics ha de ser buscar l'equilibri entre el treball de mercat i el treball domèstic i de cura de persones i corresponsabilitat en el treball: *“Els poders públics han de garantir el compliment dels principis d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en el treball i de no-discriminació a causa d'embaràs o de maternitat, i han de reconèixer la vàlua del treball domèstic i de cura de persones amb l'objectiu d'assolir un nou equilibri en la distribució del temps de treball i un repartiment equitatiu i corresponsable entre dones i homes dels treballs de mercat i domèstic i de cura de persones”*.

En l'article 31, es diu que "La Generalitat ha de fer, periòdicament, estimacions del valor econòmic del treball domèstic i de cura d'infants i de persones grans o dependents fet a Catalunya, i ha d'informar la societat catalana sobre el resultat d'aquestes estimacions per donar-ne a conèixer la importància econòmica i social. Les administracions públiques han de tenir en compte les dades sobre el valor econòmic del treball domèstic i de cura de persones en el disseny de les polítiques econòmiques i socials". L'objectiu d'aquest estudi s'emmarca precisament en aquest manament que la llei fa a la Generalitat de Catalunya.

Finalment, la llei també apunta algunes accions a fer en aquest sentit, com "Impulsar l'equilibri en la valoració i la distribució del temps dedicat al treball de mercat i al treball domèstic i de cura de persones tenint en compte el temps personal i el cicle de vida, i aplicar polítiques actives de sensibilització, coresponsabilitat, conscienciació i capacitació destinades als homes" (art. 46).

4. ANÀLISI DELS USOS DEL TEMPS

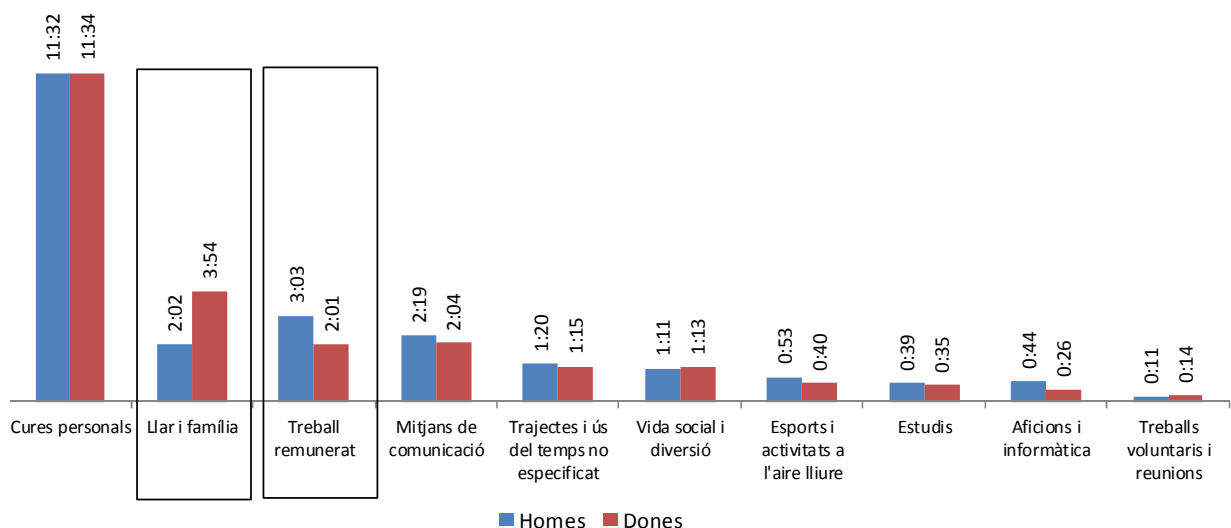
4.1 El temps dedicat a la llar i la família: diferències de gènere

Temps social

La jornada mitjana de la població catalana (de 10 anys i més) es distribueix en unes onze hores i mitja a cures a la pròpia persona, incloent-hi dormir, higiene personal i àpats; en tres hores a la cura i atenció de la llar i als membres de la família; unes dues hores i mitja al treball remunerat (cal tenir en compte que és la mitjana del conjunt de la població no només de la que treballa); més de dues hores al consum de mitjans de comunicació; una hora i quart a la vida social i a la diversió; gairebé cinquanta minuts als esports i a les activitats a l'aire lliure, i trenta-set minuts a l'estudi.

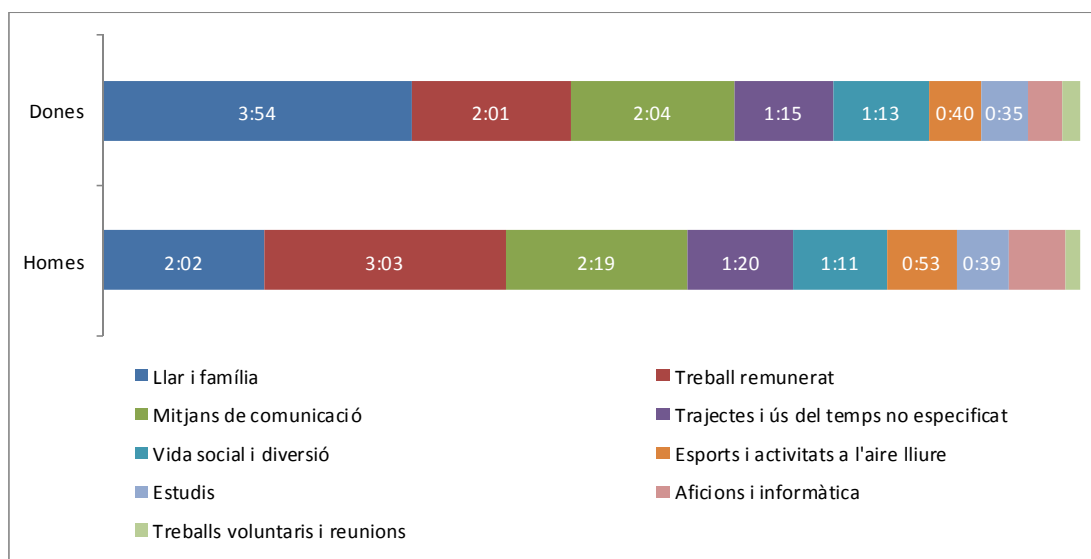
Com podem veure en el gràfic 1, la distribució de la jornada és diferent entre homes i dones. La principal diferència és que les dones dediquen de mitjana 1 hora i 52 minuts més al dia a les tasques de la llar i la família i, per contrapartida, les dones dediquen 1 hora i 2 minuts menys que els homes al treball remunerat. És a dir, la principal diferència per gènere és que les dones dediquen 3 hores i 54 minuts diaris a les tasques de la llar, mentre que els homes hi dediquen de mitjana 2 hores i 2 minuts. La suma de dedicació a aquestes dues activitats principals (treball remunerat i llar i família) és més elevada en el cas de les dones que en la dels homes, fet que restarà oportunitat a les dones de dedicar temps a altres tasques secundàries però també rellevants per la vida de les persones, com per exemple, el temps dedicat als mitjans de comunicació, a l'esport, als estudis, i a les aficions i informàtica. En totes aquestes activitats, la dedicació dels homes és superior a la de les dones. Només en el cas del temps destinat a la vida social i al treball voluntari, les dones hi dediquen una mica més de temps que els homes, escassament dos i tres minuts diaris més, respectivament.

Gràfic 1. Detall de les activitats diàries en un dia mitjà, per sexe.
Any 2010-2011

Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

Gràfic 2. Detall de les activitats diàries en un dia mitjà, per sexe, exclòs el temps de cures personals. Any 2010-2011

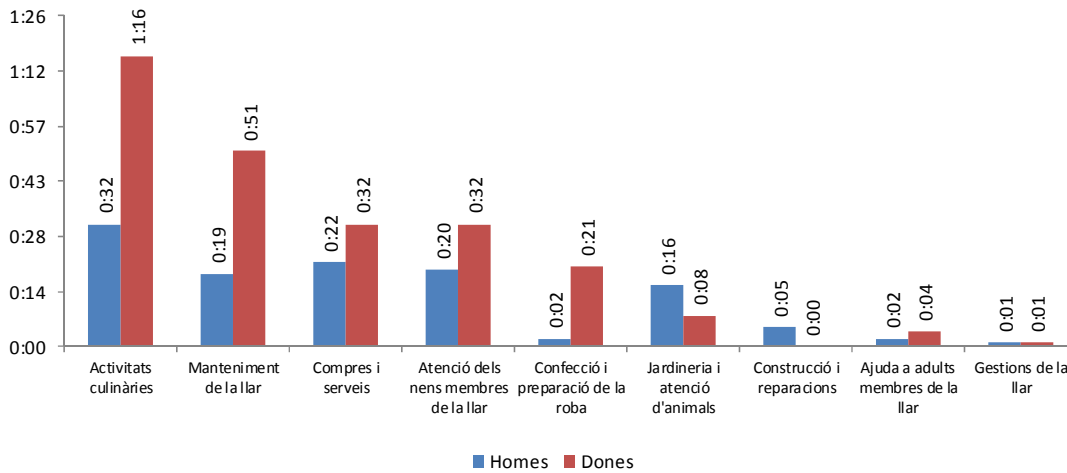
Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

El temps dedicat a la llar i la família es pot repartir en nou grans grups d'activitat segons figura en el gràfic 3, sent les que més temps consumeixen les activitats culinàries, el manteniment de la llar (ordre i neteja), les compres i l'atenció a les persones dependents de la llar. Conjuntament, aquests 4 grups d'activitats concentren el 81% del temps total dedicat a la llar i la família. Les principals diferències de dedicació temporal per gènere es donen en les activitats relacionades amb els àpats —a les quals les dones hi destinen 44 minuts més diaris que els homes—, i a les activitats de manteniment de la llar —a les quals les dones hi dediquen 32 minuts diaris més que els homes.

Les úniques activitats domèstiques a les quals els homes dediquen més temps que les dones són la jardineria i l'atenció d'animals (els homes dediquen 16 minuts i les dones 8 minuts diaris) i a la construcció i reparació (els homes dediquen 5 minuts i les dones 0 minuts, en mitjana). Però el temps dedicat a aquests dos grups d'activitats no arriba al 10% del treball total dedicat a la llar i la família. A tota la resta d'activitats, la dedicació horària de les dones és superior.

Gràfic 3. Detall de les activitats diàries dedicades a la llar i família, per sexe.

Any 2010-2011

Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

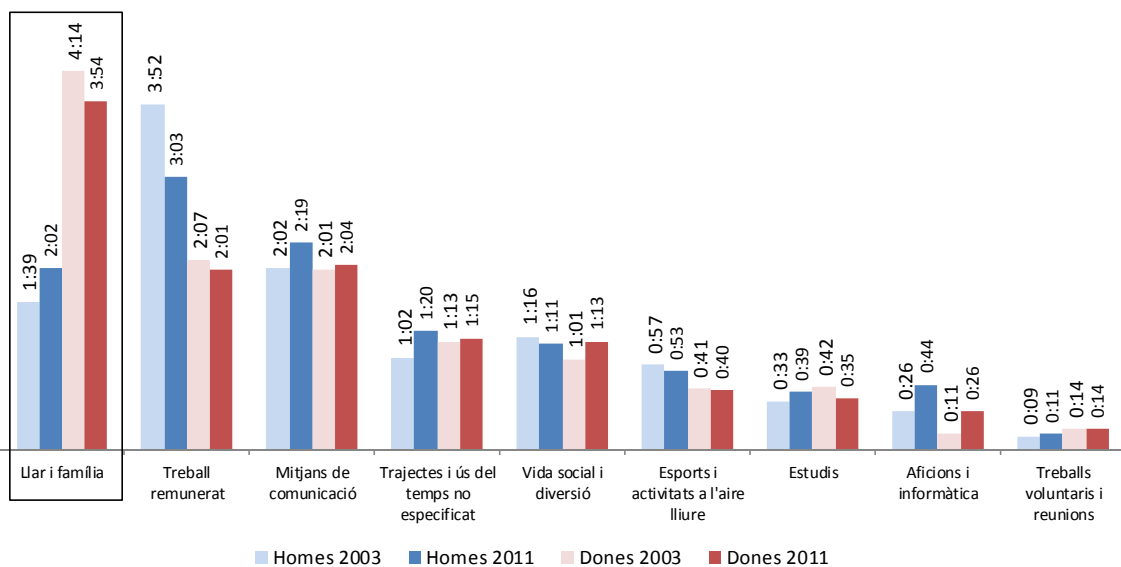
Si comparem com ha evolucionat la distribució horària entre l'EUT de 2002-2003 i l'EUT de 2010-2011, la variació més notable que s'observa és atribuïble a la conjuntura econòmica atès que la crisi ha fet disminuir el temps dedicat al treball remunerat. Ara bé, aquesta disminució ha afectat sobretot als homes degut a que l'ocupació va caure més en els sectors més masculinitzats com són la construcció i la indústria durant els primers anys de la crisi (cal recordar que l'enquesta es realitza el 2010 i 2011). Això explica que el temps dedicat pels homes al treball remunerat hagi disminuït en el període comprès entre 2003 i 2011 en 49 minuts, mentre que en el cas de les dones només s'hagi reduït en 6 minuts (gràfic 4).

Per contra, en aquest mateix període de 8 anys, els homes han augmentat en 23 minuts la dedicació a la llar i la família, mentre que les dones han passat a dedicar a aquestes mateixes tasques 20 minuts menys. És a dir, s'està produint un progressiu, tot i que lent, reequilibri en la distribució de les tasques de la llar.

D'altra banda, la penetració de les noves tecnologies a les llars ha comportat que la població catalana hi dediqui més temps que vuit anys endarrere a aficions i informàtica, concretament 18 minuts més els homes i 15 minuts més les dones.

Cal tenir en compte que en èpoques de crisi, com a conseqüència de l'augment de l'atur i la reducció d'ingressos a les llars, se sol produir una desmercantilització del treball de la llar que havia estat externalitzat en l'època de bonança, quan l'economia domèstica podia permetre's pagar un salari a una tercera persona per la realització d'aquestes tasques. Pel que mostren els resultats de l'enquesta, aquest increment de la càrrega de treball no remunerat no s'ha produït en termes agregats durant els primers anys de la crisi i, en tot cas, s'ha repartit entre homes i dones. Però tal com veurem més endavant, aquesta redistribució de tasques és produïda únicament quan els dos membres de la parella treballen, mentre que si els dos estan inactius o aturats, és la dona la que continua assumint la major part de les tasques domèstiques.

Gràfic 4. Detall de les activitats diàries d'un dia mitjà, per sexe i any de l'enquesta. Diferències entre 2003 i 2011

Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2002-2003 i Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

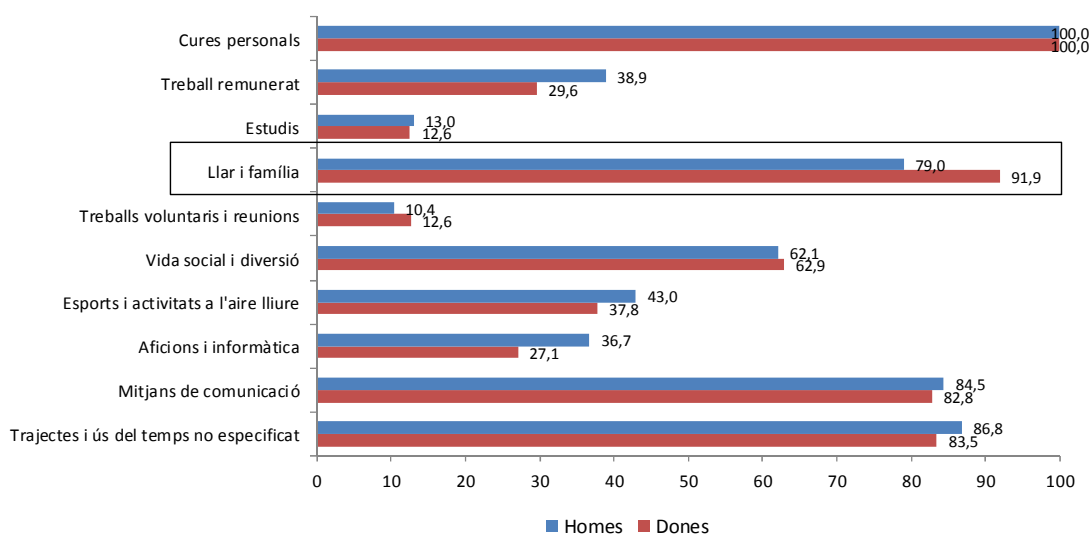
Participació i durada mitjana de les activitats diàries

Com ja s'ha dit en el capítol 2 de l'estudi, les enquestes de l'ús del temps permeten també conèixer quina proporció de població realitza activitats determinades, així com les durades mitjanes d'aquestes activitats. És el que en termes estadístics s'anomena temps participat, és a dir, el percentatge de població que realitza cada activitat, i les durades mitjanes de les activitats efectivament realitzades.

Tal com es pot veure als gràfics 5 i 6, homes i dones realitzen activitats diferents amb intensitats temporals també diferents, i els temps participats confirmen les tendències observades en els temps socials. La diferència més destacable entre homes i dones és la distribució desigual entre els treballs remunerats i no remunerats. El 38,9% dels homes i el 29,6% de les dones (de més de 10 anys) manifesten que dediquen temps a treballar remuneradament, i la durada mitjana és de 7 hores i 51 minuts per part dels homes i de 6 hores i 50 minuts per part de les dones. En canvi, les dones participen més de les tasques de la llar i la família, en un 91,9% enfront d'un 79% per part dels homes, i hi dediquen 4 hores i 14 minuts, mentre que els homes hi destinen només 2 hores i 35 minuts.

Gràfic 5. Taxa de participació per sexe que realitza l'activitat diària (en %).

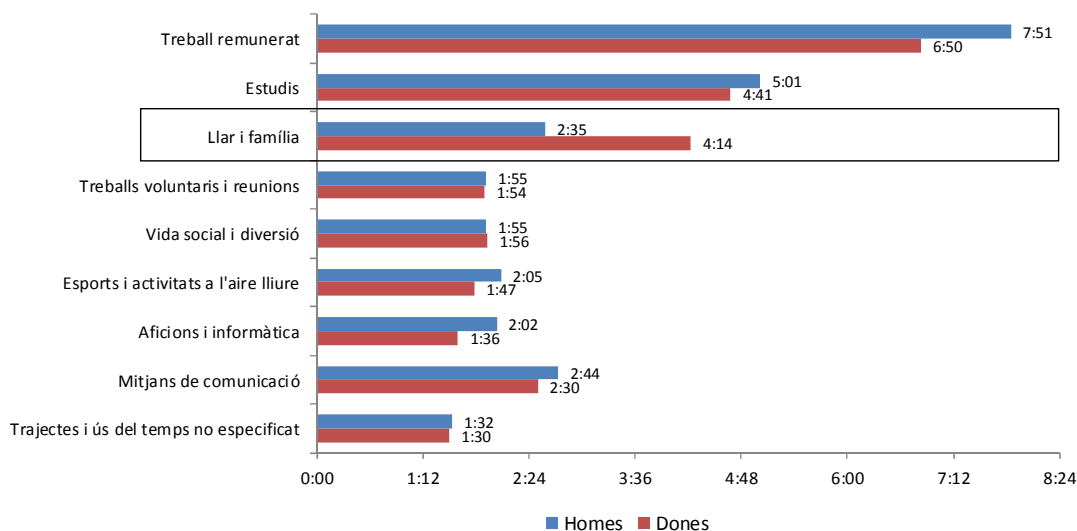
Anys 2010-2011

Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

Gràfic 6. Temps participat. Durada mitjana de les activitats diàries per sexe.

Anys 2010-2011

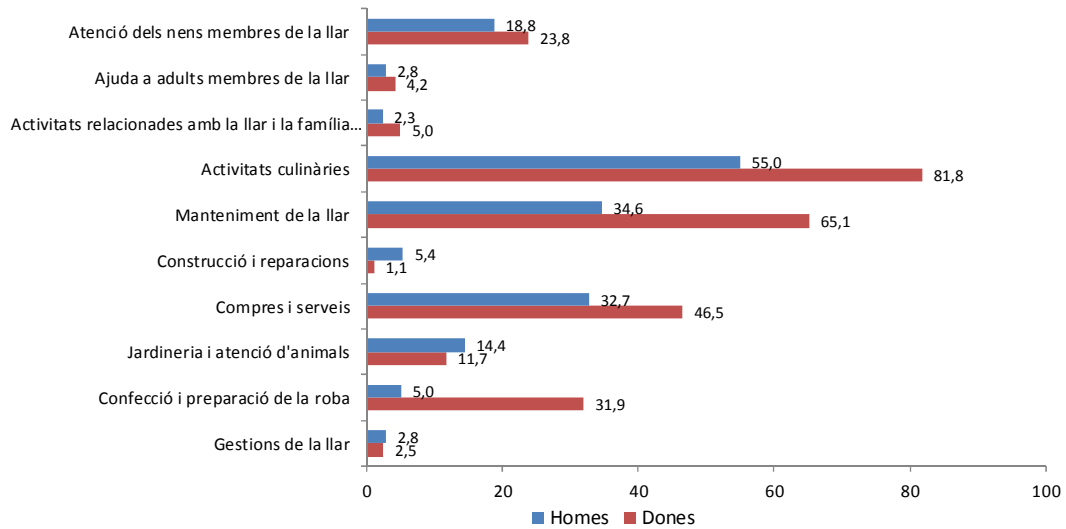
Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

Si ens centrem únicament en les tasques domèstiques dedicades a la llar i la família, també trobem diferències de gènere en la realització de les diferents activitats amb intensitats temporals diferents, en línia amb l'observat quan s'analitzava el temps social. Una diferència destacable entre homes i dones és la distribució desigual en el temps dedicat a l'atenció dels nens membres de la llar (gràfics 7 i 8). El 18,8% dels homes i el 23,8% de les dones (de més de 10 anys) manifesten que dediquen temps a la cura de fills, i la durada mitjana és d'1 hora i 46 minuts per part dels homes i de 2 hores i 17 minuts per part de les dones.

Les diferències més elevades de participació es donen en les tasques culinàries i de manteniment: els homes només participen en un 55% en les tasques culinàries i en un 35% en el manteniment de la llar, mentre que en el cas de les dones hi participen el 82% i 65%, respectivament. Això fa que la dedicació horària resultant sigui força diferent entre homes i dones, de 58 minuts els homes i 1 hora i 33 minuts les dones en el cas de l'organització i preparació d'àpats; i de 55 minuts els homes i 1 hora i 18 minuts de les dones en el cas de la neteja de la llar. Dues tasques que tenen molt poc reconeixement i valor en la societat actual. Per contra, les activitats a les que els homes dediquen més temps que les dones, que són les

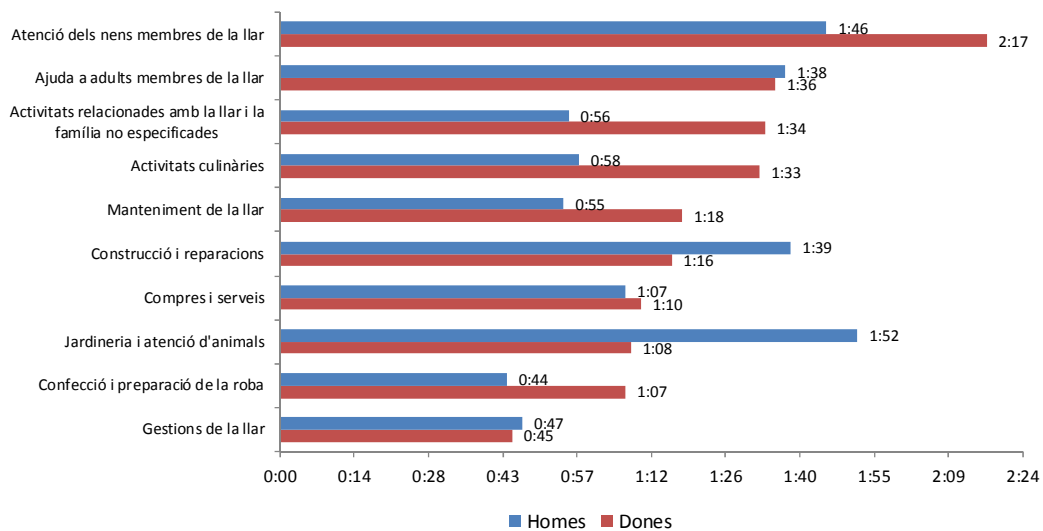
relacionades amb la jardineria, l'atenció als animals i les reparacions de la llar, el valor social és més elevat, a més de ser activitats més esporàdiques i menys monòtones.

Gràfics 7. Taxa de participació diària a les activitats de la llar i cura de la família, per sexe. Anys 2010-2011

Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

Gràfics 8. Dedicació horària diària a les activitats de la llar i cura de la família, per sexe. Anys 2010-2011

Font: Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

En conclusió, en l'àmbit familiar o domèstic s'ha produït un lent avanç cap a una participació més igualitària entre homes i dones, però la dona segueix sent qui s'encarrega principalment d'aquesta responsabilitat. La incorporació de la dona al mercat laboral produïda en les cinc últimes dècades no ha estat acompanyada en similar mesura per la incorporació de l'home a la feina de la llar, donant com a resultat una doble jornada laboral per la dona (la remunerada i la no remunerada dins la llar).

4.2 Càrrega total de treball: remunerat i no remunerat

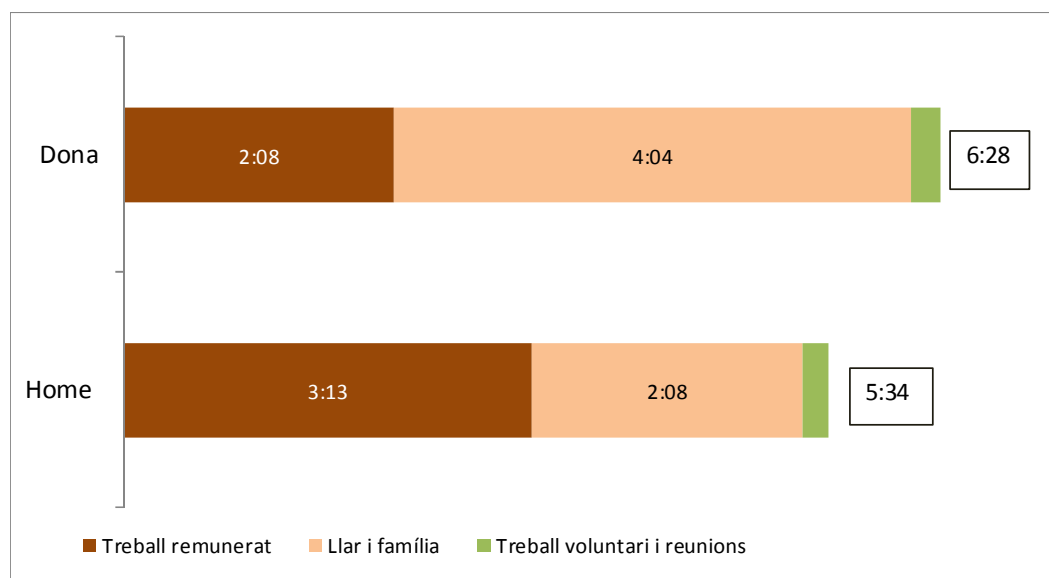
Per estimar el valor econòmic del treball domèstic i de cura no remunerat i el cost d'oportunitat que pot suposar per les dones dedicar més temps que els homes a aquestes tasques, cal primer conèixer el temps diari mitjà que hi dedica la població en edat de treballar (16 anys o més). Aquests resultats mostraran algunes diferències respecte als obtinguts en l'apartat anterior, ja que en aquell cas la població de referència era de 10 anys o superior.

Les dades del repartiment del temps diari de la població en edat de treball s'han obtingut directament de l'estudi Moreno i Borràs (2013) "El temps de treball remunerat i no remunerat. Ampliació de resultats de l'Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011" del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (Quit) de la Universitat Autònoma de Barcelona. En aquest estudi es diferencia el treball remunerat del treball no remunerat i dins del treball no remunerat també es considera el treball voluntari. Això permet calcular la Càrrega total de treball (CTT) que resulta de sumar el temps dedicat al treball domèstic-familiar, al treball remunerat i al treball voluntari. En el nostre estudi utilitzarem l'anàlisi fet per Moreno i Borràs de la CTT per sexe i altres variables com: edat, tipus de llar, situació laboral i nivell formatiu, per tal d'identificar com actuen cada una d'aquestes variables en la distribució de les càrregues familiars entre els dos sexes.

La distribució temporal de les activitats diàries de la població en edat de treballar, per sexe, és la següent (gràfic 9):

- Els homes dediquen de mitjana 3 hores i 13 minuts al treball remunerat mentre que les dones només hi dediquen 2 hores i 8 minuts.
- Per contra, els homes dediquen menys temps al treball no remunerat de la llar i la família, concretament 2 hores i 8 minuts, exactament la meitat que les dones, que hi dediquen 4 hores i 4 minuts.
- Si sumem el temps dedicat al treball remunerat i no remunerat, s'obté que la càrrega total de treball de les dones és de 6 hores i 28 minuts, mentre que la dels homes és de 5 hores i 34 minuts. Per tant, les dones tenen una càrrega de treball diària de 54 minuts més que els homes. El càlcul de la càrrega total de treball ens permet afirmar que les dones treballen gairebé una hora més diària que els homes, trencant així amb la imatge que les dones treballen menys que els homes (Moreno i Borràs, 2013).

Gràfic 9. Temps diari dedicat a les activitats de treball en un dia mitjà de la població de 16 anys o més. Anys 2010-2011. Per sexe

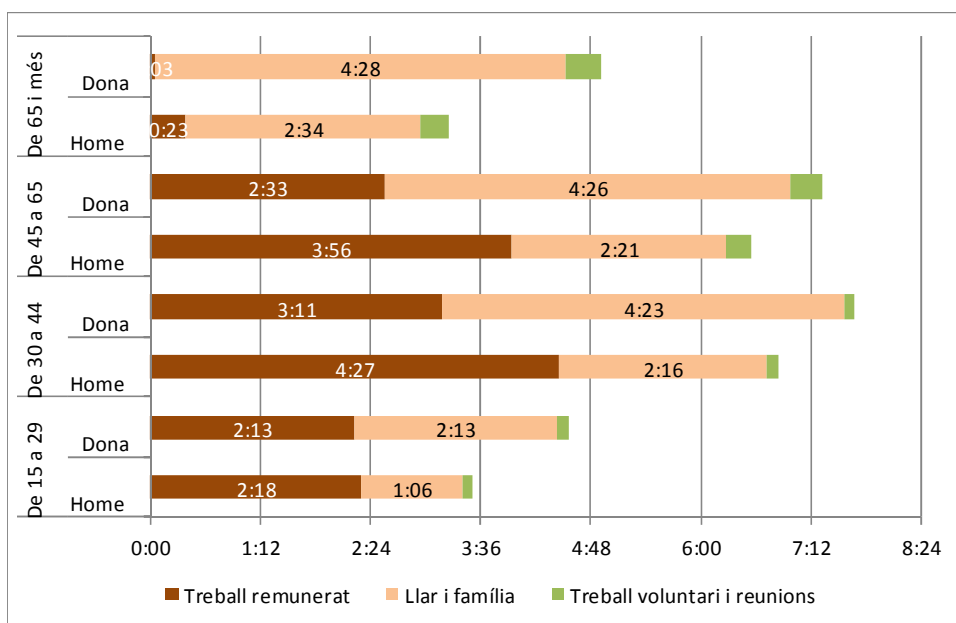

Font: Moreno, S. i Borràs, V (2013)

Quan s'analitza la distribució de la càrrega total de treball per sexe i edat es pot observar que són les dones de 30 a 44 anys les que suporten una major càrrega total, arribant a les 7 hores i 40 minuts (gràfic 10). En aquest grup d'edat, les dones destinen 3 hores i 11 minuts al treball remunerat i 4 hores i 23 minuts a la llar i la família. En canvi, els homes de 30 a 44 anys tenen una càrrega total de feina de 6 hores i 43 minuts, pràcticament una hora menys. És precisament en aquest grup d'edat en el qual les diferències de gènere són més importants, coincidint amb l'etapa que es tenen els fills i les dones renuncien en part a la vida laboral per fer-se càrrec de la família, realitzant així el que s'anomena una doble jornada.

Un altre resultat que s'obté de l'anàlisi per cicle de vida és que a mesura que augmenta l'edat també augmenta el temps dedicat a les tasques domèstiques i de cura, tant en el cas dels homes com en el de les dones. L'increment més espectacular es produeix quan es passa de la franja d'edat de 15 a 29 anys a la franja de 30 a 44 anys, precisament quan es formen les famílies, ja que el temps dedicat per les dones a la llar es duplica, mentre que en el cas dels homes el que es duplica és el temps dedicat al treball remunerat.

Gràfic 10. Temps diari dedicat a les activitats de treball en un dia mitjà de la població de 16 anys o més. Anys 2010-2011. Per sexe i edat

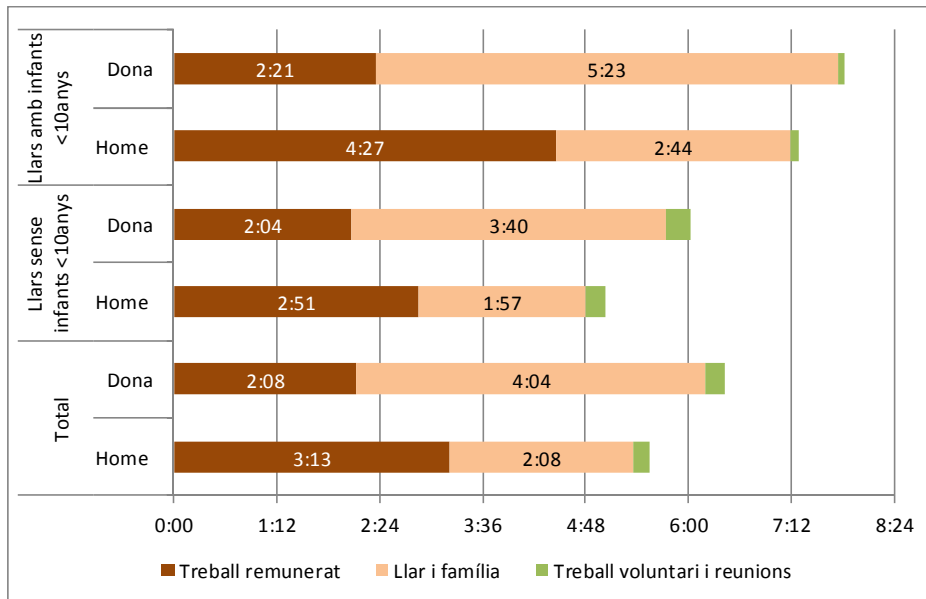

Font: Moreno, S. i Borràs, V (2013)

El tipus de llar i les càrregues familiars és una altra de les variables explicatives de les diferències de gènere en la càrrega total del treball. Així, les llars que tenen nens de menys de 10 anys són les que tenen càrregues de treball més elevades, en concret, les dones arriben a estar ocupades 7 hores i 49 minuts, i els homes 7 hores i 17 minuts (gràfic 11). Però amb una diferència important: les dones és perquè dediquen més temps a la llar, mentre que en el cas dels homes és perquè dediquen més temps al treball remunerat. És a dir, en el moment de tenir fills petits els homes tenen una major presència en el món laboral, ja que coincideix amb el moment en què s'impulsen les carreres professionals, mentre que en el cas de les dones es produeix just l'efecte contrari, menor dedicació laboral i major càrrega de treball domèstic. Això dóna com a resultat que en les llars amb fills menors de 10 anys les dones fan dues terceres parts del treball a casa (el 66%) i els homes només el 34% restant.

Un altre resultat interessant és que les dones, en el trànsit de viure soles a viure en parella (sense fills) augmenten el temps dedicat al treball de la llar en 39 minuts, i en canvi, els homes en aquest mateix procés disminueixen l'activitat en 1 minut. El fet que sense presència de nens les dones ja assumeixen gairebé el doble de treball que els homes, reflecteix que aquest tipus de treball es continua considerant responsabilitat de les dones.

Gràfic 11. Temps diari dedicat a les activitats de treball en un dia mitjà de la població de 16 anys o més. Anys 2010-2011. Per sexe i tipus de llar

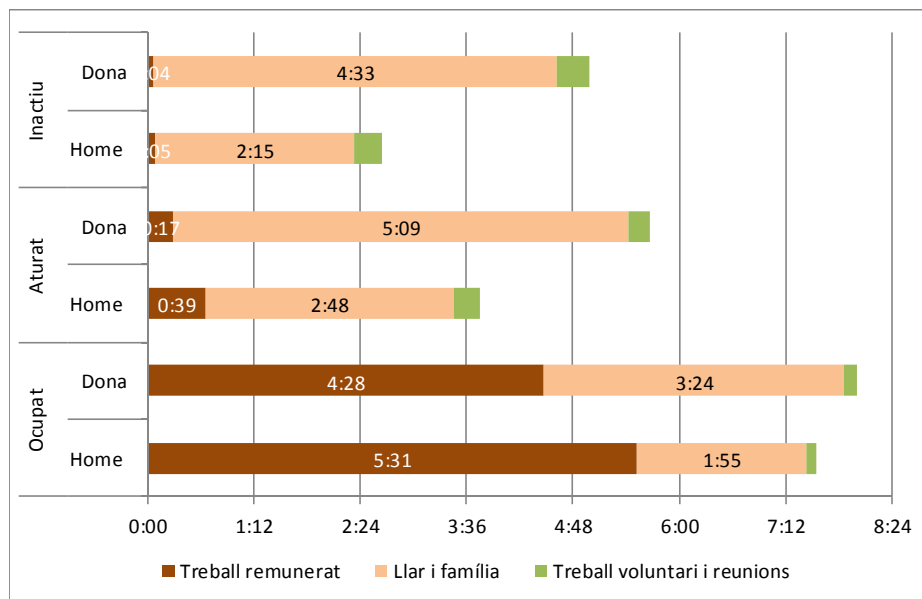

Font: Moreno, S. i Borràs, V (2013)

Quan s'analitzen les dades segons la situació laboral dels membres de la llar, s'evidencia que són les dones ocupades les que presenten una major càrrega total de treball, superant en 26 minuts a la que tenen els homes ocupats.

Les dones ocupades fan el 64% del treball domèstic i de cura mentre que els homes ocupats fan el restant 36% (gràfic 12). Tanmateix, les diferència de gènere en la dedicació a les tasques familiars són menors si els membres de la llar treballen que si estan inactius o aturats, ja que en aquests darrers dos casos els homes dediquen molt menys temps que les dones a les tasques de cura i família (les dones aturades fan el 65% del treball domèstic i les inactives arriben a assumir el 67% del treball).

Gràfic 12. Temps diari dedicat a les activitats de treball en un dia mitjà de la població més gran de 16 anys. 2010-2011. Per sexe i situació laboral

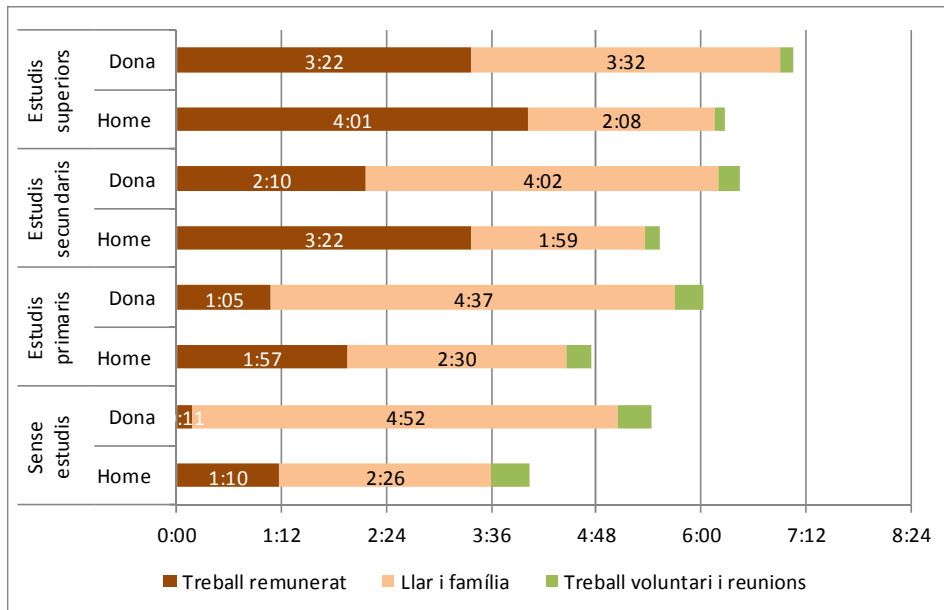

Font: Moreno, S. i Borràs, V (2013)

Finalment, una altra variable que determina la distribució de la jornada diària és el nivell d'estudis de la població. A mesura que augmenta el nivell formatiu augmenta la càrrega total de treball tant d'homes com dones, però aquest augment es produeix per una major dedicació al treball remunerat mentre que el temps domèstic i familiar va disminuint, degut a que bona part d'aquestes tasques passa a fer-les remuneradament una tercera persona (gràfic 13).

Un altre resultat que s'extreu d'aquestes dades és que a mesura que augmenta el nivell educatiu dels membres de la llar disminueix la diferència de dedicació a la llar i la família entre homes i dones, com a resultat de la major coresponsabilitat que es dona en les famílies amb un nivell d'estudis més alt així com al fet que el major nivell d'ingressos de la llar permet tenir ajuda externa en la realització d'aquestes tasques. En el cas que els dos tinguin estudis universitaris la diferència de dedicació a la llar passa de ser dues hores en mitjana a ser d'1 hora i 24 minuts. Si bé encara és una diferència notable, també és un resultat esperançador que reflecteix el canvi cap a una societat més igualitària en els grups de població amb una major formació, a la que hi contribueix de forma decisiva la independència econòmica de la dona.

Gràfic 13. Temps diari dedicat a les activitats de treball en un dia mitjà de la població de 16 anys o més. Anys 2010-2011. Per sexe i nivell d'estudis

Font: Moreno, S. i Borràs, V (2013)

En resum, la realització de tasques domèstiques i familiars segueix recaient majoritàriament sobre la població femenina, amb independència de la seva edat, situació laboral –ja siguin ocupades, parades o inactives-, tipus de llar o nivell d'estudis. Ara bé, també és cert que la diferència de dedicació temporal entre homes i dones és menor a mesura que augmenta el nivell educatiu dels membres de la llar. De fet, el diferencial de temps dedicat a la llar entre homes i dones arriba al mínim d'1 hora i 24 minuts quan els dos membres de la llar tenen estudis universitaris.

En l'altre extrem, la situació en la qual la diferència de gènere s'amplifica és produeix en les llars amb fills menors de 10 anys. En aquesta situació, es perpetua el model tradicional de repartiment de tasques: l'home treballa més hores fora de casa i la dona treballa més hores dins de casa. Això fa que la càrrega total del treball que suporten les dones arribi al màxim de 7 hores i 49 minuts quan es tenen fills petits. Aquesta etapa coincideix amb una edat de la dona compresa entre els 30 i els 44 anys.

5. QUANTIFICACIÓ ECONÒMICA DEL TREBALL DOMÈSTIC I DE CURA NO REMUNERAT

Per quantificar econòmicament el treball domèstic i de cura no remunerat que fan les llars calen dos elements:

- a) El temps dedicat pels membres de la llar en edat de treballar (16 anys o més) a aquestes activitats, a partir de les dades presentades en l'apartat anterior.
- b) Un salari apropiat per imputar al temps dedicat a les activitats de treball domèstic i de cura no remunerat.

Es passa així d'un mesurament en unitats físiques (el temps dedicat) a un mesurament en valors monetaris (euros).

La multiplicació del temps dedicat pel salari apropiat proporcionarà el valor del treball familiar domèstic i de cura. Aquest valor es considera una bona aproximació del valor afegit net de la producció de les llars (INE, 2008).

Cal recordar que l'objectiu d'aquest estudi no és fer una actualització del càlcul fet per l'Idescat l'any 2007 amb dades de 2001 i elaborar, per tant, un Compte Satèl·lit del treball domèstic, sinó fer una aproximació quantitativa a partir de l'assimilació que contempla l'INE.

Concretament, es vol calcular el valor econòmic del treball, un concepte que s'assimila al de remuneració d'assalariats (RA). Cal recordar que el PIB a preus de mercat és la suma dels beneficis de les empreses i rendes mixtes, de la remuneració d'assalariats (sous i salaris bruts), dels impostos nets de subvencions sobre la producció i la importació, i del consum de capital fix (depreciació d'actius). Tant l'INE com Eurostat consideren que tant els beneficis empresarials com els impostos nets de subvencions en aquesta activitat són nul·les. Així, doncs, la valoració

econòmica del treball domèstic i de cura farà incrementar el PIB per la via de la remuneració d'assalariats i, per tant, una nova economia en la qual es considerés el valor del treball fet a les llars mostraria un major pes de la remuneració d'assalariats sobre el PIB total.

a) Hores dedicades

Per calcular les hores anuals dedicades al treball domèstic i de cura no remunerat s'ha de multiplicar el nombre d'hores mitjanes que hi dediquen diàriament homes i dones pels 365 dies (també es treballa a casa els caps de setmana) i per la població masculina y femenina de 16 anys o més. S'ha fet el mateix càlcul per al treball remunerat, obtenint així la càrrega total del treball en milions d'hores.

La taula 1 mostra les hores anuals dedicades per homes i dones a les activitats remunerades i a les activitats de la llar i la família (s'exclouen les activitats de voluntariat i reunions per fer-ho més senzill, ja que aquestes últimes no tenen gaire importància en la càrrega total del treball).

Taula 1. Dedicació horària per sexe. Any 2011

Distribució de la càrrega total de treball			
Milions d'hores anuals			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	3.577	2.498	6.075
Llar i família	2.372	4.761	7.134
Càrrega total de treball	5.949	7.259	13.208
En percentatge sobre el total activitat			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	59%	41%	100%
Llar i família	33%	67%	100%
Càrrega total de treball	45%	55%	100%
En percentatge sobre el total sexe			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	60%	34%	46%
Llar i família	40%	66%	54%
Càrrega total de treball	100%	100%	100%

Font: elaboració pròpia

En vista als resultats es pot afirmar que les persones dediquen més temps al treball no remunerat que al treball remunerat. En termes anuals, el 2011 es van dedicar 6.075 milions hores al treball remunerat i 7.134 milions d'hores al treball domèstic no remunerat. En mitjana, significa que una persona va dedicar 26 minuts més diaris al treball familiar que al treball remunerat.

De les 7.134 milions d'hores anuals invertides a les activitats domèstiques, 2.372 milions d'hores van ser aportades pels homes (el 33%) i 4.761 milions d'hores per les dones (el 67%). Per contra, les llars van invertir 6.075 milions d'hores al treball remunerat, repartides entre 3.577 milions d'hores els homes (el 59%) i 2.498 milions d'hores les dones (el 41%).

b) Determinació del salari

L'elecció del salari serà clau en el resultat de la quantificació del valor econòmic del treball domèstic i de cura. Per determinar el preu de cada hora, s'utilitza el cost de substitució, que pot determinar-se com la factura que suportaria la llar si comprés en el mercat totes i cada una de les tasques que realitza al preu mitjà dels serveis a la llar. S'ha descartat usar el cost d'oportunitat, que seria el salari que deixaria de percebre l'home o la dona en la seva ocupació per fer les tasques domèstiques, ja que voldria dir que l'hora de neteja d'un metge seria superior a l'hora de neteja d'un administratiu.

Dins el concepte de cost de substitució, hi ha dues possibilitats: escollir el salari dels especialistes (cuiner, jardiner, mainader, netejavidres, etc.) o el salari dels especialistes que treballen per a les llars. Sembla que el salari associat a la segona possibilitat és el més adequat doncs a la llar acostuma a ser la mateixa persona la que s'encarrega de realitzar totes les tasques, sense comptar amb una especialització molt gran.

La única font estadística que permet obtenir informació per a Catalunya i amb un desglossament sectorial suficientment ampli com per disposar del salari brut del sector “Activitats de les llars” és la Taula Input-Output de Catalunya (TIOC).

Aquesta font dóna informació de la remuneració d’assalariats (inclou sous i salaris bruts i cotitzacions socials que paga l’empleador). En considerar els impostos directes i tots els pagaments a la Seguretat Social, s’aproxima millor al cost real que tindria la llar si volgués contractar aquests serveis en el mercat laboral. En canvi, si volguéssim calcular el ingressos que obtindrien els membres de la llar si realitzessin aquest treball domèstic remuneradament s’hauria d’utilitzar el salari brut una vegada descomptades les cotitzacions socials que paga l’empresari.

La remuneració d’assalariats es divideix entre el nombre total d’ocupats equivalent a temps complert que dóna la mateixa TIOC i el resultat és un salari brut mitjà per persona ocupada a temps complert. En el sector d’ “Activitat de les llars” el salari brut anual resultant és de 12.488 euros vers els 31.598 euros del conjunt de l’economia (dades any 2011). El baix salari de les activitats de les llars ja ens mostra el poc valor que té aquesta activitat socialment.

Una vegada tenim el salari brut de les activitats de les llars, cal calcular el salari per hora treballada, que serà el que després es multiplicarà pel nombre d’hores anuals dedicades a la llar a Catalunya. Per fer-ho, es considera el nombre d’hores anuals treballades a temps complert fixat en els convenis col·lectius de la branca de llars que ocupen personal l’any 2015 i que proporciona per al conjunt d’Espanya l’Anuari d’Estadístiques Laborals i d’Assumptes Socials, del Ministeri de Treball i Assumptes Socials. El nombre total d’hores anuals en aquesta activitat és de 1.821. Mentre que el nombre d’hores anuals treballades en el conjunt d’activitats econòmiques és de 1.756,8.

Dividint el salari brut mitjà anual pel nombre d’hores anuals treballades, obtenim el salari per hora de les activitats domèstiques l’any 2011: 6,9 euros; i del conjunt d’activitats econòmiques: 18,0 euros.

Per obtenir el salari a preus de l'any 2015 cal actualitzar aquestes xifres per l'increment del cost salarial hora que s'ha produït entre 2011 i 2015 —del 2,1% acumulat a Catalunya. El resultat que s'obté és un salari brut hora de 7 euros per a les activitats domèstiques i de 18,4 euros per les activitats remunerades. Cal tenir en compte que aquest salari considera les tasques de la llar en sentit genèric i, per tant, no té en compte que algunes de les tasques domèstiques que es fan puntualment a casa puntualment requereixen una major qualificació i, per tant, poden tenir una remuneració superior en el mercat, com per exemple, donar suport als fills amb els deures, fer cures a malalts, etc.

c) Resultats

El valor del treball remunerat i del treball dedicat a la llar i la família no remunerat s'obté de multiplicar el nombre d'hores anuals pel salari/hora. Els resultats es detallen a la [taula 2](#):

Taula 2. Valor econòmic del treball. Any 2015

Valor econòmic del treball			
En milions d'euros			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	65.698	45.879	111.577
Llar i família	16.612	33.345	49.957
Càrrega total de treball	82.310	79.224	161.535
En percentatge sobre el total activitat			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	59%	41%	100%
Llar i família	33%	67%	100%
Càrrega total de treball	51%	49%	100%
En percentatge sobre el total sexe			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	80%	58%	69%
Llar i família	20%	42%	31%
Càrrega total de treball	100%	100%	100%

Font: elaboració pròpia

D'acord amb aquests resultats, el valor econòmic de les activitats remunerades és de 111.577 milions d'euros el 2015 (seria una aproximació a la remuneració d'assalariats de les activitats econòmiques). La distribució per sexe d'aquesta aportació seria del 59% pels homes i del 41% per les dones. El resultat reflecteix la menor participació de les dones en el mercat laboral. Però cal tenir en compte que aquí s'ha considerat un salari únic mitjà per al conjunt de la població, mentre que sabem que les dones tenen un salari per hora que és un 19% inferior al dels homes. Per tant, si es valorés el treball de cada sexe al seu salari respectiu, la diferència de gènere en l'aportació econòmica al treball remunerat seria encara més important. La manca d'informació per sexe a les TIOC fa impossible fer aquest càlcul.

El valor econòmic del treball no remunerat de les llars és de 49.957 milions d'euros a preus corrents de 2015. Les dones aporten el 67% del treball (33.345 milions d'euros), enfront de només el 33% els homes (16.612 milions d'euros). És a dir, els homes aporten la meitat que les dones en el treball domèstic i de cura valorat econòmicament.

Si considerem la carregat total de treball (treball remunerat i no remunerat), la valoració econòmica del treball realitzat per homes i dones és pràcticament igual (51% homes i 49% dones). Per tant, la contribució econòmica a la societat de les dones i dels homes és la mateixa, però no està reconeguda social ni monetàriament.

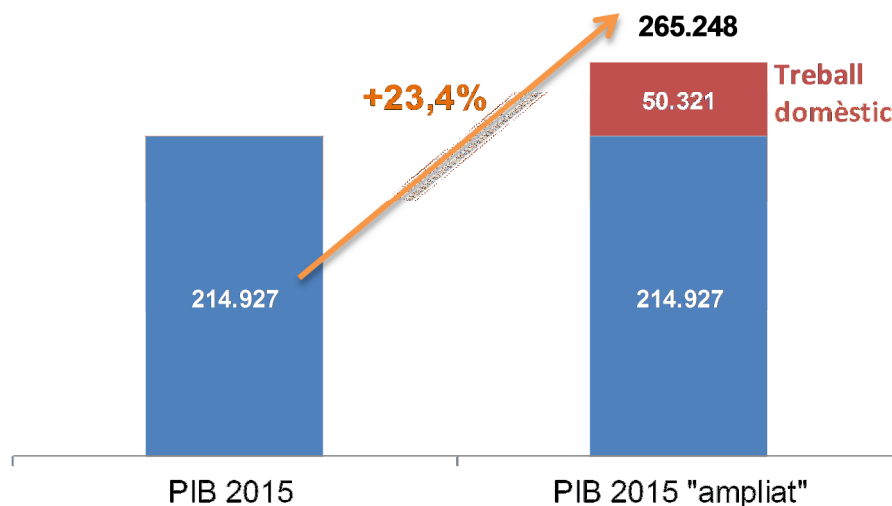
Al valor del treball domèstic i de cura s'ha de sumar el consum de capital fix (depreciació per l'ús de maquinària que ajuden a la realització de les tasques), per obtenir el PIB. S'estima el consum de capital fix en 363 milions d'euros¹. Per tant, si considerem les tasques domèstiques en el PIB de Catalunya, aquest passaria de 214.927 milions d'euros a 265.248 milions d'euros el 2015, és a dir augmentaria en 50.321 milions d'euros, el que significa un increment del 23,4% (gràfic 14).

¹ S'estima a partir del càlcul realitzat per Idescat, 2007 i aplicant la mateixa taxa de creixement del PIB en el mateix període (58%).

Les noves dades de PIB que tenen en compte el valor del treball domèstic i de cura s'anomena en l'àmbit teòric "economia estesa", ja que no només inclou els paràmetres tradicionals sinó que també inclou el valor del treball a la llar.

Aquesta quantificació econòmica és especialment rellevant per donar a conèixer el valor del treball domèstic (entre elles les de cura de persones dependents) que realitzen majoritàriament les dones i que tenen una gran incidència en la qualitat de vida de les persones.

Gràfic 14. PIB i PIB "ampliat" amb treball domèstic i de cura. Catalunya. Any 2015

Font: elaboració pròpia

Cal recordar que el càlcul de l'impacte del treball domèstic i de cura en el PIB que va fer l'Idescat l'any 2007 amb les dades de l'EUT de 2002-2003, estimava un valor econòmic de les tasques domèstiques i familiars de 54.242 milions d'euros, el que significava un increment del 40% del PIB català de l'any 2001.

El resultat obtingut en l'actual estudi és més baix que el calculat l'any 2007 degut a diferents factors, però la fonamental és l'estimació de salari hora utilitzada per les activitats de les llars. Ja hem dit que el resultat final és molt sensible a la dada de salari emprada. El salari per hora de les activitats de les llars contemplat en el nostre estudi és de 7 euros, inferior a l'estimat en l'estudi de 2008 (al voltant de 7,7

euros). En aquell cas es va utilitzar el salari del subgrup principal 51 de la classificació CCO-94 de l'Enquesta d'estructura salarial 2002, que correspon a "Treballadors dels serveis personals", però cal tenir en compte que aquest grup inclou serveis que requereixen una major qualificació i especialització (per exemple, auxiliars d'infermeria, persones que atenen passatgers, perruquers i especialistes en estètica i benestar personal, etc.) i això no es correspon amb la realitat diària de les tasques que es fan a la llar, almenys no majoritàriament. A més, cal dir que l'Enquesta d'estructura salarial calcula el salari dels treballadors només de les empreses que tenen 5 o més treballadors, a diferència de la remuneració d'assalariats que dona la TIOC que és per al conjunt de les empreses. Finalment, cal tenir en compte que en el nostre càlcul es té en compte la població de 16 anys i més, que és la que té possibilitats de treballar, mentre que en el càlcul realitzat el 2007 es va considerar es pren com a referència la població de 10 anys i més.

Altres comunitats autònomes també han fet estimacions de l'impacte en el PIB del treball domèstic i de cura, com és el cas d'Euskadi, Galícia o Madrid, amb resultats dispars i no sempre homogenis degut a que no existeix un consens respecte a la utilització de la xifra salarial més apropiada.

L'Institut Nacional d'Estadística (INE) el 2008 va realitzar un compte satèl·lit i va estimar el valor del treball domèstic no remunerat en el 27,4% del PIB amb dades de 2003, una estimació que s'aproxima al resultat obtingut en aquest treball atès que s'ha seguit la mateixa metodologia. La diferència observada respon a que la referència temporal és diferent, a que l'EUT utilitzada en cada cas també correspon a períodes temporals diferents i a que en el nostre estudi es pren com a referència la dedicació horària de la població potencialment activa, és a dir, de 16 anys o més, i en aquet altre s'utilitza la població de 10 anys o més.

Cal afegir que en el present estudi hem estimat únicament el valor del treball domèstic, no el valor de la producció domèstica. Aquesta última a més de tenir en compte el valor salarial suma els consums intermedis i els consum de capital fix

domèstic. Segons l'Idescat (2007), el valor del treball domèstic és la part més important, atès que representa el 73,4% del valor de la producció domèstica total.

Tornant al resultat obtingut en aquest estudi, el valor econòmic del treball domèstic i de cura es pot assignar a les diferents funcions que es realitzen dins la llar en proporció al temps que dediquen homes i dones a cada una d'aquestes tasques, atès que la remuneració és la mateixa per a totes les activitats (taula 3). Així, les tasques relacionades amb la preparació i elaboració dels àpats és la tasca que té un major pes específic, i on les diferències són més importants entre dones i homes. Així, el valor econòmic de la feina relacionada amb els àpats que fan les dones és de 10.830 milions d'euros, mentre que la dels homes és només de 4.357 milions d'euros. La segueixen les activitats de manteniment de la llar, valorades amb 7.268 milions les realitzades per les dones i en 2.587 milions les realitzades pels homes. A continuació, les relacionades amb l'atenció i cura d'altres persones (fills, persones grans, etc.), amb una valoració econòmica de 5.130 milions d'euros les dones i de 2.996 milions d'euros els homes. Les tasques de jardineria i atenció dels animals són les úniques en les quals els homes fan una major aportació en valor econòmic. Mentre que en les tasques preparació de la roba (neteja i planxa) la diferència és molt notable a favor de les dones (els homes només aporten el 8% del valor econòmic total d'aquestes tasques).

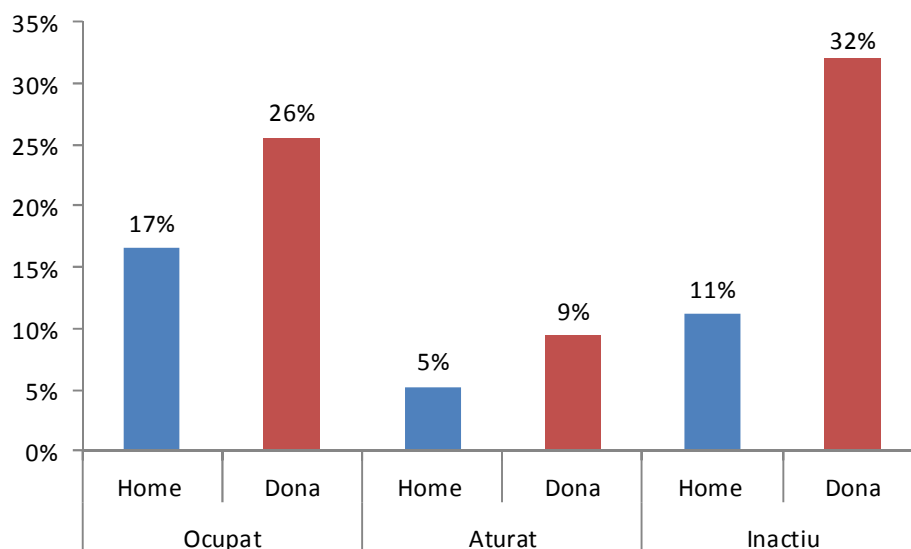
Taula 3. Distribució del valor del treball entre les tasques de la llar i la família

	Milions d'euros/any		En %	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Llar i família	16.612	33.345	33%	67%
Activitats culinàries	4.357	10.830	29%	71%
Manteniment de llar	2.587	7.268	26%	74%
Atenció i cura d'altres persones	2.996	5.130	37%	63%
Compres	2.996	4.560	40%	60%
Jardineria i atenció d'animals	2.179	1.140	66%	34%
Confecció i preparació de la roba	272	2.993	8%	92%
Altres activitats (reparacions, gesti	1.225	1.425	46%	54%

Font: elaboració pròpia

El valor econòmic del treball domèstic també es pot assignar a dones i homes en funció de la seva situació laboral (gràfic 15). Els resultats mostren que són les dones inactives les que fan una major contribució al valor del treball a la llar i la família, gairebé una tercera part del total. Les dones ocupades són les segones contribuents, atès que aporten el 26% del total. Finalment les dones aturades només aporten el 9% restant fins arribar al 67% que aporten en global les dones, ja que aquest grup és força minoritari en quantitat respecte a l'inactives o ocupades. Per la seva banda, els homes que més aporten al treball domèstic són els ocupats (el 17% del total), seguit pels inactius (11%) i, finalment, els aturats (5%). Cal destacar que on s'observa la diferència més important de dedicació entre sexes és en la població inactiva, on el rol de les tasques familiars l'assumeix molt majoritàriament les dones. És a dir, quan els membres que formen la llar no treballen, és la dona la que assumeix el rol de cuidadora i d'organitzadora de la llar, reproduint així el model tradicional repartiment de tasques domèstiques.

Gràfic 15. Contribució de cada grup al valor econòmic del treball domèstic i de cura. Anys 2010-2011

Font: elaboració pròpia

Tots els càlculs anteriors s'ha fet amb la dedicació horària que mostra l'EUT de 2010-2011. Però si volem tenir una fotografia més actualitzada, podem estimar aquesta dedicació horària a 2015 a partir de la tendència observada entre l'EUT de 2002-2003 i la de 2010-2011. De fet, en el període comprés entre les dues enquestes, de 8 anys, el temps dedicat per les dones a les tasques de la família i la llar ha disminuït en 20 minuts i la dels homes ha augmentat en 23 minuts. Així, doncs, podem estimar que cada any els homes hi dediquen de mitjana 2,9 minuts més a les tasques de la llar i les dones 2,5 minuts menys. Extrapolant el resultat fins al 2015, s'obtingria la següent distribució per gènere de les hores anuals dedicades a la llar i família: 2.661 milions d'hores/ any els homes (37%) i 4.473 milions d'hores les dones (63%). Aquests percentatges són una mica menys desiguals que els obtinguts amb la distribució horària de 2011 —que eren el 33% i 67%, respectivament. En termes econòmics, això representa que les dones aporten 31.323 milions d'euros per les seves tasques domèstiques, mentre que els homes aporten únicament per valor de 18.634 milions d'euros ([taula 4](#))

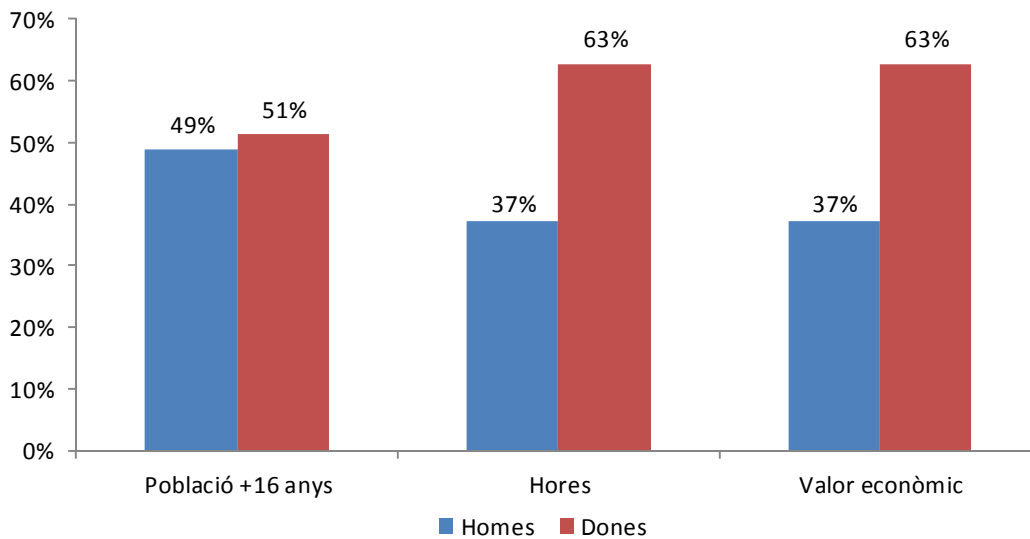
Taula 4. Distribució horària i valor econòmic del treball domèstic i de cura.

Estimació a 2015			
Milions hores anuals			
	Home	Dona	Total
Llar i família	2.661	4.473	7.134
En %	37	63	100
Valor econòmic en milions d'euros			
	Home	Dona	Total
Llar i família	18.634	31.323	49.957
En %	37	63	100

Font: elaboració pròpia

Gràfic 16. Distribució del treball domèstic i de cura no remunerat per gènere.

Estimació a 2015. Estructura percentual (%)

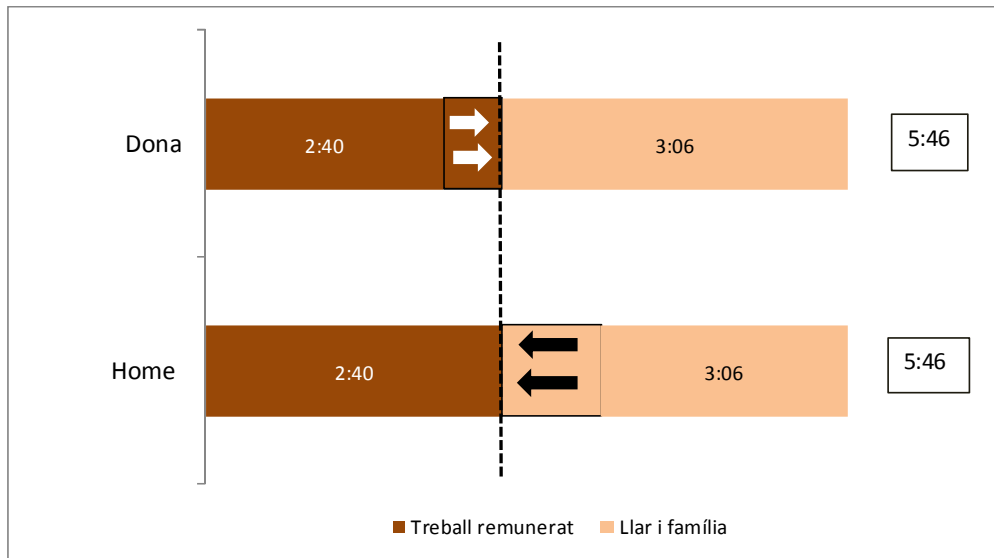
Font: elaboració pròpia

d) Resultat amb el supòsit d'igualtat de gènere

En una societat igualitària, homes i dones haurien d'assumir la mateixa càrrega total de treball i un repartiment equitatiu entre treball remunerat i no remunerat. Però no és així, perquè s'ha demostrat que la major dedicació de les dones al treball no remunerat els hi representa una disminució en el temps dedicat al treball remunerat.

El repartiment equitatiu del treball remunerat i no remunerat seria el que figura al [gràfic 17](#). Segons aquest repartiment, les dones dedicarien 2 hores i 40 minuts diaris al treball remunerat i 3 hores i 6 minuts al treball de la llar i la família, igual que els homes, que dedicarien menys hores que les actuals al treball remunerat i, a canvi, dedicarien més temps a les tasques domèstiques. La càrrega total del treball seria idèntic en ambdós casos, de 5 hores i 46 minuts diaris en mitjana pel conjunt de la població de 16 o més anys.

Gràfic 17. Temps diari dedicat a les activitats de treball en un dia mitjà de la població més gran de 16 anys, amb igualtat de gènere. 2010-2011.

Font: elaboració pròpia

Seguint aquesta distribució del temps, s'obtidria un nombre d'hores anuals de dedicació a la llar i família idèntica a la presentada en l'apartat anterior, però amb una distribució força diferent, atès que pràcticament la meitat la farien les dones i l'altra meitat els homes. La distribució no és exactament equitativa perquè en la població de més de 16 anys el pes de les dones és lleugerament superior que el dels homes, i per tant, quan es multiplica el nombre d'hores que dedica cada persona per la població de diferent gènere s'obtenen petites diferències que no varien la conclusió final (taula 5).

Taula 5. Usos del temps en condicions d'igualtat de gènere. 2010-2011

Milions d'hores anuals amb IGUALTAT			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	2.959	3.116	6.075
Llar i família	3.475	3.659	7.134
Càrrega total de treball	6.434	6.774	13.208

Font: elaboració pròpia

Per calcular el valor econòmic d'aquest hipotètic escenari d'igualtat caldria diferenciar entre el salari que s'aplica per les hores que les dones treballaren de menys en el mercat laboral (salari brut de 18,4 euros/hora) i el salari que s'aplica a les hores de treball a la llar (7 euros/hora). Per tant, en el primer cas s'estaria aplicant un salari de "cost d'oportunitat" mentre que en el segon cas s'aplicaria un salari de "cost de substitució". El primer ve determinat pel fet de considerar com un cost el temps dedicat al treball no remunerat, per reduir el temps dedicat al treball remunerat. El segon es basa en l'estalvi que suposa per a les llars fer elles mateixes les tasques domèstiques en lloc de comprar-les en el mercat.

Taula 6. Valor econòmic del treball en condicions d'igualtat de gènere

Valor econòmic del treball amb IGUALTAT			
En milions d'euros			
	Home	Dona	Total
Treball remunerat	54.349	57.228	111.577
Llar i família	24.334	25.623	49.957
Càrrega total de treball	78.684	82.851	161.535
En percentatge			
Treball remunerat	49%	51%	100%
Llar i família	49%	51%	100%
Càrrega total de treball	49%	51%	100%

Font: elaboració pròpia

D'acord amb aquests resultats, el valor econòmic del treball remunerat que realitzen les dones en un escenari hipotètic d'igualtat total seria de 57.228 milions d'euros (cost empresa) ([taula 6](#)). Cal descomptar les cotitzacions a càrrec de l'empresa (el 22% del salari²), per obtenir el salari brut que rebrien les dones de Catalunya pel seu treball remunerat. El resultat és de 44.638 milions d'euros, 8.946 milions d'euros més que en la situació actual (que és de 35.786 milions d'euros). Per tant, amb una distribució igualitària de les tasques domèstiques les dones podrien obtenir uns ingressos salarials bruts un 25% superiors als actuals (una part seria increment salarial net en l'actualitat i l'altra part seria rebut en el futur a través de pensions o prestacions d'atur per unes majors cotitzacions a la seguretat social).

² Segons el detall dels comptes nacionals d'Espanya base 2010. Any 2015

Així, la desigual distribució de tasques domèstiques acaba tenint un cost per les dones de 8.852 milions d'euros anuals (equivalent al 4,1% del PIB de l'any 2015). O dit d'una altra manera, la desigualtat li costa a cada dona catalana 2.759 euros anuals.

6. CONCLUSIONS

- El PIB del treball domèstic i de cura s'estima en 50.321 milions d'euros l'any 2015. Per tant, si és consideressin les tasques domèstiques, el PIB català s'incrementaria com a mínim un 23,4%, passant de 214.927 milions d'euros actuals als 265.248 milions el 2015.
- Les dones són les que fan una major aportació al treball de la llar i la família (el 67% enfront del 33% els homes). És a dir, les dones contribueixen el doble que els homes al valor econòmic del treball domèstic i de cura.
- Amb una distribució igualitària de les tasques domèstiques les dones podrien obtenir uns ingressos salarials bruts un 25% superiors als actuals. Per tant, la desigual distribució de tasques domèstiques acaba tenint un cost per a les dones de 8.852 milions d'euros anuals (equivalent al 4,1% del PIB de l'any 2015). O dit d'una altra manera, la distribució desigual de les càrregues domèstiques li costa a cada dona catalana 2.759 euros anuals.
- La realització de tasques domèstiques i familiars segueix recaient majoritàriament sobre la població femenina, amb independència de la seva edat, situació laboral —ja siguin ocupades, parades o inactives—, tipus de llar o nivell d'estudis. Tanmateix, el temps mitjà diari dedicat per les dones a la llar i la família descendeix a mesura que augmenten el nivell educatiu dels membres de la llar.
- En les llars amb fills menors de 10 anys, es perpetua el model tradicional de repartiment de tasques, l'home treballa més hores fora de casa i la dona treballa més hores dins de casa, donant com a resultat una càrrega total del treball per les dones màxima de 7 hores i 49 minuts. Aquesta etapa coincideix amb una edat de la dona compresa entre els 30 i els 44 anys.

- Les principals tasques domèstiques són les relacionades amb els àpats, la neteja i el manteniment de la llar, la funció de cura de persones dependents, i les compres. Aquestes quatre funcions principals concentren el 81% del temps total dedicat a la llar i la família, i en totes elles la dedicació de les dones és força superior a la dels homes. De fet, els homes només assumeixen un major protagonisme en la funció de jardineria i atenció dels animals i en les reparacions, però totes dues activitats no arriben a representar el 10% del temps total dedicat al treball dedicat a la llar i la família.
- En els 8 anys que van des de la realització de la primera EUT (2002-2003) i la segona (2010-2011), s'observa augment gradual de dedicació dels homes a les tasques de la llar i la família (23 minuts més), que pràcticament coincideix amb la disminució que fa la dona a aquestes tasques. Per tant, la tendència és positiva però el ritme és més lent del que seria desitjable. Si l'any 2011 les dones dedicaven 1 hora i 52 minuts diaris més que els homes a la llar i la família, a un ritme de reducció de 2,9 minuts per any, caldria esperar quatre dècades fins assolir la igualtat. Afortunadament, els canvis s'estan produint entre les noves generacions a un ritme més elevat.
- Les dones suporten una càrrega de treball total (remunerat i no remunerat) de gairebé una hora diària més que els homes, trencant així amb la imatge de que la dona treballa menys que l'home. La diferència es deu al major temps dedicat per les dones al treball no remunerat a la llar, una diferència que només es compensa parcialment amb el menor temps dedicat al treball remunerat.

7. BIBLIOGRAFIA

Compte satèl·lit de la producció domèstica de les llars de Catalunya. 2007. Idescat i Institut Català de les Dones.

CSIC (2008) "LA ECONOMÍA INVISIBLE Y LAS DESIGUALDADES DE GÉNERO. La importancia de medir y valorar el trabajo no remunerado"

Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011. Idescat

Enquesta de l'Ús del Temps 2002-2003. INE i Idescat

Moreno, S. i Borràs, V (2013) "El temps de treball remunerat i no remunerat. Ampliació de resultats de l'Enquesta de l'Ús del Temps 2010-2011". Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (Quit). Universitat Autònoma de Barcelona.

OCDE (2011) "Incorporating Estimates of Household production of non-market services into internacional comparisons of material well-being" Working Paper nº 42

OCDE (2011) "Society at a Glance 2011". SOCIAL INDICATORS

Taula Input-Output de Catalunya 2011

Una cuenta satélite de los hogares en España. 2003. Documento de Trabajo 1/08. INE